

خاندان کلباسی

شرح احوال فقیه و مرجع نامی آیه الله علامه حاجی محمد ابراهیم کلباسی^(قدس)

پدر و اولاد و احداثش

به ضمیمه شرح احوال مالک شریعتیه، معاصران و تلامذیان حاجی کلباسی

تألیف

آیت الله حاج شیخ محمد کلباسی حایری^(رحمته)

مقدمه، تعلیقات و اضافات

شیخ محمد علی نخعی کلباسی - علی کریم زاده اصفهانی

نشر دانش حوزه

Kalbasi Haeri, Muhammad

سرشناسه: کلباسی حائری، محمد

عنوان و نام پدیدآور: خاندان کلباسی: شرح احوال فقیه و مرجع نامی آیه الله علامه حاجی محمدابراهیم کرباسی (مشهور به کلباسی)، پدر و اولاد و احقاده به ضمیمه شرح احوال مالک اشتر، اساتید، معاصران و شاگردان حاجی کرباسی / تألیف محمد کلباسی حائری؛ مقدمه، تعلیقات و اضافات محمدعلی نجفی کلباسی حائری، علی کرباسی زاده اصفهانی.
مشخصات نشر: قم: نشر دانش حوزه، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری: ۳۶۵ ص.

978-964-8893-37-3

شابک:

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: چاپ قبلی: کانون پژوهش، ۱۳۸۱.

یادداشت: کتابنامه.

عنوان دیگر: شرح احوال فقیه و مرجع نامی آیه الله علامه حاجی محمدابراهیم کرباسی (مشهور به کلباسی).
موضوع: کرباسی، محمدابراهیم بن محمدحسن، ۱۱۸۰ - ۱۲۶۲ ق. -- سرگذشتنامه.

موضوع: کرباسی (خاندان)

موضوع: مجتهدان و علما -- ایران -- سرگذشتنامه

شابک: افزوده: نجفی کلباسی، محمدعلی، مقدمه نویس

شماره افزوده: کرباسی، علی، ۱۳۴۶ - ، مقدمه نویس

رده بندی شنگر: ۵۵/۲/۲۸-۳۹۱ BP

شماره کتابشناسی ملی: ۳۰۸۷۸۷۸

رده بندی دیویی: ۳۹۱/۷۵۹

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۸۹۳-۳۷۱۳

نشر: دانش حوزه

با همکاری بنیاد فرهنگ اشارات

قم: خیابان شهداء، کوچه ممتاز، فرعی هشت، پلاک ۱۰، صندوق پستی ۳۷۱۸۵-۹۱۶
خاندان کلباسی: شرح احوال فقیه و مرجع نامی آیه الله علامه حاجی محمدابراهیم کرباسی

© حق چاپ: ۱۳۹۱، نشر دانش حوزه

نوبت چاپ: اول

مؤلف: محمد کلباسی حائری، علی کرباسی زاده اصفهانی

طراح جلد: عین الله آزموده

حروف متن: لوتوس ۱۲ روی ۱۴

چاپ و صحافی و لیتوگرافی: نقره آبی

شمارگان:

بها: ۱۳۰۰۰۰ ریال

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی، و اقتباس در گيومه در مستندنویسی، و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

حاجی کلباسی هم از لحاظ علمی برجسته است و هم از لحاظ مقام زهد و تقوا و ورع و بی‌اعتنایی به دنیا. ایشان از لحاظ علمی در دوران طلائی فقه شیعه زندگی می‌کردند... بزرگان زیادی را درک می‌کنند... در کربلا، نجف، قم... و بهار کلی از این چشمه‌های علمی فقهی اصولی آن فرزند شمع فقهی - که قرن سیزدهم است - استفاده می‌کنند. بعد از ایشان به عنوان [یک ملای بزرگ تراز اول می‌آید اصناف و در آنجا هیچ کسی نظیر ایشان وجود نداشت. خاندان کلباسی خاندان بزرگی است... اینها شخصیت‌های برجسته‌ای بودند. هم آثار ایشان را چاپ کنید، هم خصوصیات روحی و علمی و سلوکی این بزرگوار - حاجی کلباسی - را استحصال کنید و خاندان ایشان را نیز بخوبی به مردم معرفی کنید.

* فرازهایی از بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با استاد برگزاری کنگره بزرگداشت علامه حاجی محمدابراهیم کلباسی^(ره)، ۱۳۸۶/۸/۲۸

هو الحکیم

علم و حکمت از مبدأ و مصدر الهی جریان یافته است؛^۱ نخست بواسطه انبیاء و حاملان وحی و در پی آنان توسط عالمان و حکمای راستین، حفظ و انتشار یافته است و لذا پس از ختم نبوت، این عالمانند که میراث نبوت را حمل^۲ و ابناء بشر را از نور آگاهی و هدایت نبوی برخوردار ساخته‌اند. همچنین ترغیب و تأکید دین حنیف بر کسب دانش و حضور معرفت، امری تبعی و فرعی نبوده، بلکه اساس معارف دینی بر تحقیق و معرفت مطلق^۳ گمارده شده است. از اینرو عالم اسلام به نحو عام و سرزمین عالم‌پرور ما به نحو خاص، دستخیز است که در طول سده‌های متمادی، چراغ علم را روشن نگاه داشته و در تربیت و پرورش عالمانی بزرگ و ظهور آثار ماندنی و گرانسنگ در اغلب شاخه‌های دانش توفیق داشته است. بی‌تردید قوام فرهنگ و هویت ما در گرو همین معناست و آینده این مرز و بوم نیز با اهتمام فراگیر به پاسداشت علم و معرفت پیوند خورده است. از دین و فرهنگی چنین که بهترین اجتماعات و مجالس را مجالس علم و گفتگوی علمی شمرده است^۴، و در کلمات وحی و نیز در بیانات اولیاء الهی هزاران تأکید و سفارش بر این معنا به چشم می‌خورد، جز این انتظار

۱. «ويعلمهم الكتاب والحكمة» (جمعه / ۲)

۲. «العلماء ورثة الانبياء»

۳. «مجالس العلم غنیمه»

نمی‌رود که تمامی شئون و مراتب فردی و اجتماعی خود را به زینت آگاهی و معرفت آراسته کند و ارزش دانش و رهایی از جهل و نادانی را عملاً به عالمیان نشان دهد. بزرگداشت عالمان و دانشمندان، پاسداشت علم و معرفت است و یقیناً نیکوترین الگوها و نشانه‌های حیات طیبه، شناساندن آثار و احوال همین عالمان و فرزانشان به نسل حاضر و نسل‌های آتی است.

اکنون که به برکت انقلاب اسلامی، مسیر آگاهی از آثار و میراث بی‌نظیر علمی گذشته‌مان هموار گردیده است، خدای را سپاس گزارده که توفیق معرفی یکی از چهره‌های برجسته علم و فقاہت و اخلاق و سالک طریق نظر و عمل فراهم شده است. آیه‌الله العظمی حاجی محمدابراهیم کلباسی (معروف به حاجی کلباسی) از این توفیق بزرگ برخوردار بوده است که هم در عصر خود و هم ادوارهای همانند شجره طیبه‌ای که آثار و ثمرات ماندگاری از خود عرضه می‌کند، مجموعه گرانسنگی از آثار مکتوب و معنوی را بدست خود و خاندانش بر جای گذاشت.

کنگره بزرگداشت این عالم نامدار بر آنست که هم نسبت به معرفی - و بعضاً احیای - آثار وی و هم اخلاف و خاندان عالم‌پرور ایشان اهتمام ورزد.

جا دارد از تمامی نهادها، علماء، شخصیت‌ها، حوزات گرانقدری که در این مسیر هدایت و همراهی کردند، به‌ویژه از رهبر معظم انقلاب، مراجع عظام تقلید، نهادها و مراکز علمی و فرهنگی اصفهان بویژه حوزه علمی، شهرداری، اداره کل ارشاد و سایر دستگاه‌های ذیربط تشکر و امتنان وافر خود را ابراز نموده و برای تمامی آنان سلامتی و عزّت و توفیق روزافزون مسئلت نمایم.

حسین کلباسی اشری

دبیر کنگره

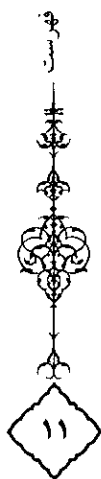
فهرست

۱۷	یادداشت
۲۵	تقریظ
۲۷	پیش‌گفتار
۳۷	مقدمه مؤلف
۴۱	باب اول: در بیان معنای رحم
۴۳	فصل اول: در بیان معنای رحم
۴۷	فصل دوم: فضیلت صله رحم در آیات و اخبار
۴۷	الف: آیات
۴۸	ب: اخبار
۶۱	باب دوم: در آیات و اخبار قطع رحم و عقوبت آن
۶۵	فصل اول: آیات قرآن در قطع رحم
۶۷	فصل دوم: اخبار و روایات در عقوبت اخروی قاطع رحم
۶۸	قاطع رحم ملعون است
۶۹	و بال قطع رحم در دنیا به انسان می‌رسد
۷۱	قطع رحم آدمی را به فقر می‌کشانند
۷۱	قطع رحم، عمر سی سال را سه سال می‌کند
۷۵	باب سوم: شرح احوال مالک اشتر
۷۸	اسلام و ایمان مالک و گواهی حضرت نبی اکرم (ص) بر آن
۷۹	اصلاحات و اقدامات شایسته مالک در زمان خلفای غاصب

- ۸۰ مالک اشتر بزرگترین حامی حکومت علوی و یاری دهنده امیر مؤمنان علی(ع).....
- ۸۰ شهادت جانسوز مالک اشتر.....
- ۸۱ سال شهادت و محل دفن.....
- ۸۱ سوگواری امیر مؤمنان(ع) در غم از دست دادن مالک.....
- ۸۳ شمه‌ای از مناقب و فضائل مالک اشتر نخعی یار بی‌همتا و... ..
- ۸۳ خروس بلندآواز مولای متقیان.....
- ۸۴ بازوی توانای امیر مؤمنان علی(ع).....
- ۸۴ اشجع شجاعان پس از امیر مؤمنان(ع).....
- ۸۵ إقامة کننده دین.....
- ۸۵ مالک برای علی(ع) همچون علی(ع) برای پیامبر(ص).....
- ۸۵ شمشیر خدا.....
- ۸۶ سبب انتخاب مالک بر فرمانروایی مصر.....
- ۸۶ اخلاق نیک و زیبا و غلبه بر هوی.....
- ۸۸ سپر مسلمین.....
- ۸۹ اشتر و آرزوی شهادت.....
- ۸۹ یاور مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف.....
- ۹۰ بهترین یادگار مالک اشتر.....
- ۹۱ شکوه و نفوذ اجتماعی مالک.....
- ۹۱ آمدن مالک اشتر به اصفهان.....
- ۹۲ مالک اشتر از دیدگاه بزرگان و صاحب نظران.....
- ۹۵ باب چهارم: شرح احوال جدّ و پدر حاجی کلباسی و اولاد و احفادش.....
- ۹۹ مقصد اول: شرح احوال حاجی و پدر و جدّ امجدش.....
- ۱۰۱ فصل اول: در احوال مرحوم حاج محمد حسن و پدر بزرگوار او.....
- ۱۰۲ کتیبه روی سنگ قبر آن مرحوم.....
- ۱۰۴ حوض کرباس هرات.....
- ۱۰۵ از هرات به کاخک خراسان.....
- ۱۰۶ از کاخک به مشهد.....
- ۱۰۶ از مشهد به یزد.....
- ۱۰۷ اولاد حاج محمد حسن کرباسی.....

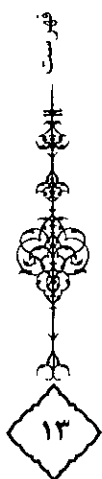
تاریخ وفات حاجی محمد حسن و محل دفن او.....	۱۰۹
فصل دوم: مرحوم حاج شیخ محمد ابراهیم کلباسی.....	۱۱۱
سخت گیری حاجی بر تفقه طلاب در دین.....	۱۱۷
مدرسه حاجی کلباسی.....	۱۱۸
نظر مرحوم حاجی در مورد استخاره.....	۱۱۸
او لیلة القدر را درک کرد.....	۱۱۹
استقبال باشکوه.....	۱۲۲
احتیاط در امور.....	۱۲۵
حاجی کلباسی مستجاب الدعوه بود.....	۱۲۸
وقتی نفرین می کرد.....	۱۳۱
سفر سه ماهه، بیست و یک ماه طول می کشد.....	۱۳۲
اساتید و متذین حاجی کلباسی.....	۱۳۳
اجازات مرحوم حاجی کلباسی.....	۱۳۵
مؤلفات و مصنفات حاجی کلباسی.....	۱۳۷
تاریخ ولادت و وفات حاجی کلباسی.....	۱۴۴
نامه حاجی کلباسی در جواب نامه فتح علی شاه.....	۱۴۶
مقصد دوم: در بیان اولاد و احفاد مرحوم حاجی کلباسی تا این روزگار.....	۱۵۱
فصل اول: شرح احوال حاج آقا محمد مهدی و اولاد و احفاد او.....	۱۵۷
تاریخ تولد، وفات و قبر آن مرحوم.....	۱۶۱
اولاد و احفاد مرحوم آقا محمد مهدی کلباسی اعلی الله مقامه.....	۱۶۲
اولاد و احفاد شیخ العراقین کلباسی.....	۱۶۴
اولاد و احفاد حاج میرزا عبدالجواد کلباسی.....	۱۶۵
اولاد و احفاد مرحوم حاج میرزا محمد علی کلباسی.....	۱۶۶
اولاد حاج میرزا محمد هاشم کلباسی.....	۱۶۷
اولاد و احفاد مرحوم آقا میرزا محمد حسین کلباسی.....	۱۷۱
فصل دوم: شرح احوال حاج آقا محمد و اولاد و احفاد او.....	۱۷۷
اولاد و احفاد مرحوم حاج آقا محمد کلباسی.....	۱۸۰
فصل سوم: شرح احوال حاج آقا محمد جعفر و اولاد و احفاد او.....	۱۸۵
اولاد و احفاد حاج شیخ ابوتراب؛.....	۱۹۸

فصل چهارم: شرح احوال حاج آقا نورالله و اولاد و احفاد او.....	۲۰۵
فصل پنجم: شرح احوال حاج آقا محمدرضا و اولاد و احفاد او.....	۲۰۷
اولاد و احفاد مرحوم آقا شیخ محمد رضا.....	۲۰۸
اولاد و احفاد مرحوم آقا میرزا عبدالرحیم کلباسی.....	۲۱۰
فصل ششم: شرح احوال حاج میرزا ابوالمعالی و اولاد و احفاد او.....	۲۲۱
اولاد و احفاد مرحوم آقا میرزا ابوالمعالی.....	۲۳۱
تألیفات و تصنیفات.....	۲۳۵
باب پنجم: اساتید، معاصران و شاگردان حاجی کلباسی.....	۲۳۹
فصل اول: اساتید و مشایخ حاجی کلباسی.....	۲۴۱
۱ - میرزا محمد خاتون آبادی.....	۲۴۱
۲ - حاج محمد حسن خراسانی کرباسی (متوفی ۱۱۹۰ ق).....	۲۴۲
۳ - آقا محمد سیدآبادی (متوفی ۱۱۹۸ ق).....	۲۴۲
۴ - میرزا محمد علی (متوفی ۱۱۹۸ ق).....	۲۴۳
۵ - آقا محمد (متوفی ۱۲۰۲ ق).....	۲۴۴
۶ - آقا محمد باقر (متوفی ۱۲۰۵ ق).....	۲۴۴
۷ - ملا محمد مهدی (۱۱۴۶ - ۱۲۰۹ ق).....	۲۴۵
۸ - سید محمد مهدی بحر العلوم (۱۱۵۵ - ۱۲۰۲ ق).....	۲۴۶
۹ - آقا محمد علی هرنندی (متوفی ۱۲۱۶ ق).....	۲۴۸
۱۰ - ملا محراب گیلانی (متوفی ۱۲۱۷ ق).....	۲۴۸
۱۱ - شیخ عبدعلی (متوفی بعد از ۱۲۲۳ ق).....	۲۴۹
۱۲ - سید محسن اعرجی کاظمینی (ح ۱۱۳۰ - ۱۲۲۷ ق).....	۲۴۹
۱۳ - شیخ جعفر (۱۱۵۶ - ۱۲۲۸ ق).....	۲۵۰
۱۴ - میر سید علی (۱۶۱ - ۱۲۳۱ ق).....	۲۵۲
۱۵ - حاجی میرزا ابوالقاسم قمی (ح ۱۱۵۶ - ۱۲۳۱ ق).....	۲۵۳
۱۶ - شیخ احمد احسائی (۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ق).....	۲۵۴
۱۷ - آخوند ملا علی (متوفی ۱۲۴۶ ق).....	۲۵۶
فصل دوم: معاصران حاجی کلباسی.....	۲۵۹
حاجی و سید حجة الاسلام.....	۲۶۰
ارادت حاجی به شیخ احمد احسائی.....	۲۶۲
نجات میرزا مسیح تهرانی به دست حاجی کلباسی.....	۲۶۳

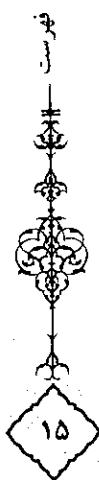
۲۶۴	 حاجی و میرزا محمد اخباری
۲۶۵	 حاجی و شریف العلما
۲۶۶	 حاجی و تبعید سید رضی لاریجانی
۲۶۷	 حاجی، وصی آقا محمد علی هزارجریبی مازندرانی
۲۶۸	 بدیهه سرایی حاجی در مقابل فتحعلی شاه
۲۶۹	 حاجی و خاندان مدرس در اصفهان
۲۷۱	 حاکم اصفهان و بست حاجی کلباسی
۲۷۱	 نماز استسقای حاجی و استجابت دعا
۲۷۷	 فصل سوم: شاگردان و مجازان از حاجی کلباسی
۲۷۷	۱ - (سید) ابراهیم شریعتمدار سبزواری
۲۷۸	۲ - (سید) ابوالحسن حسینی تنکابنی
۲۷۸	۳ - (سید) ابوالحسن قزوینی
۲۷۸	۴ - (مولی) ابوالحسن مازندرانی تهرانی
۲۷۹	۵ - (سید) ابوطالب حسینی خراسانی نایینی
۲۷۹	۶ - سید ابوالقاسم (محمد) زنجان
۲۸۰	۷ - (شیخ) ابوالقاسم عاملی
۲۸۰	۸ - (سید) ابوالقاسم (احمد) حسن حسینی کویچی اصفهانی
۲۸۰	۹ - (سید) ابوالقاسم شهینی
۲۸۱	۱۰ - (سید) ابوالقاسم طارمی زنجان
۲۸۱	۱۱ - (شیخ مولی) احمد قاینی
۲۸۲	۱۲ - حاج سید احمد مرندی اصفهانی
۲۸۲	۱۳ - حاج سید احمد میردامادی سدهی اصفهانی
۲۸۲	۱۴ - حاج سید اسد الله شفتی
۲۸۳	۱۵ - شیخ اسماعیل سلطانی‌های سردانی
۲۸۳	۱۶ - شیخ جعفر خراسانی
۲۸۴	۱۷ - سید جعفر حسینی خلیفه سلطانی
۲۸۴	۱۸ - حاجی بابا
۲۸۴	۱۹ - میر سید حسن مدرس اصفهانی
۲۸۵	۲۰ - سید حسن موسوی اصفهانی

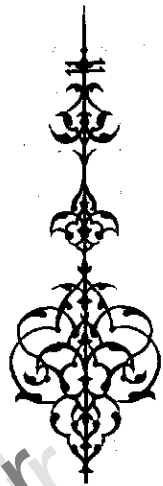
- ۲۱ - سید حسن حسینی خراسانی ۲۸۶
- ۲۲ - ملا حسین شاهرودی ۲۸۶
- ۲۳ - سید حسین خراسانی ۲۸۶
- ۲۴ - سید حسین عریضی اصفهانی ۲۸۶
- ۲۵ - سید حسین کاشانی ۲۸۷
- ۲۶ - مولی حمزه قاینی اصفهانی ۲۸۷
- ۲۷ - سید میرزا خلیل میردامادی ۲۸۷
- ۲۸ - سید میرزا زین العابدین خوانساری چهارسویی ۲۸۸
- ۲۹ - سید زین العابدین مدرس ۲۸۸
- ۳۰ - سید صادق حسینی ۲۸۹
- ۳۱ - ملا عبدالجواد تونی خراسانی ۲۸۹
- ۳۲ - شیخ عبدالحمید امین العلمای خویی ۲۸۹
- ۳۳ - ملا عبدالرزاق تنکابنی ۲۹۰
- ۳۴ - آقا عبدالرزاق مشهدی ۲۹۰
- ۳۵ - میرزا عبدالعلی نرندی اصفهانی ۲۹۰
- ۳۶ - میرزا عبدالکریم زنوزی تبریزی ۲۹۱
- ۳۷ - شیخ عبدالوهاب ریزی لتجانی اصفهانی ۲۹۱
- ۳۸ - سید عبدالله میردامادی سدهی اصفهانی ۲۹۲
- ۳۹ - شیخ عبدالهادی قاضی بیدآبادی ۲۹۲
- ۴۰ - سید عطاءالله خلخالی ۲۹۲
- ۴۱ - شیخ علی تنکابنی ۲۹۳
- ۴۲ - سید علی حسینی ۲۹۳
- ۴۳ - سید غلامرضا موسوی ۲۹۳
- ۴۴ - سید شرف الدین علی حسینی مرعشی ۲۹۳
- ۴۵ - میر سید علی اکبر حسینی ۲۹۴
- ۴۶ - علی نقی تویسرکانی ۲۹۵
- ۴۷ - سید کاظم طباطبایی زواره‌ای ۲۹۵
- ۴۸ - شیخ محسن رشتی اصفهانی ۲۹۵
- ۴۹ - شیخ محسن دزفولی معزالدینی ۲۹۵

- ۵۰ - شیخ محمد بارفروش مازندرانی ۲۹۶
- ۵۱ - آقا محمد تنکابنی ۲۹۶
- ۵۲ - میرزا محمد تنکابنی ۲۹۷
- ۵۳ - سید محمد جزایری شوشتری ۲۹۷
- ۵۴ - سید محمد حسینی خورزوقی ۲۹۷
- ۵۵ - میرزا محمد خاتون آبادی ۲۹۸
- ۵۶ - میر سید محمد شهبانی ۲۹۸
- ۵۷ - حاج آقا محمد کلباسی ۲۹۹
- ۵۸ - ملا محمد نائینی ۲۹۹
- ۵۹ - میر سید محمد موسوی خوانساری ۲۹۹
- ۶۰ - میر سید محمد باقر خوانساری چهارسویی ۳۰۰
- ۶۱ - سید محمد باقر دهکردی ۳۰۱
- ۶۲ - سید محمد تقی نقوی ۳۰۱
- ۶۳ - ملا محمد تقی گزی ۳۰۲
- ۶۴ - مولی محمد تقی هروی اصفهانی ۳۰۲
- ۶۵ - میرزا محمد تقی نوری ۳۰۲
- ۶۶ - حاج محمد جعفر آباده‌ای ۳۰۳
- ۶۷ - ملا محمد جعفر استرآبادی ۳۰۴
- ۶۸ - شیخ محمد جعفر جاسی ۳۰۴
- ۶۹ - میرزا محمد جعفر شهبانی ۳۰۵
- ۷۰ - حاج شیخ محمد جعفر کلباسی ۳۰۵
- ۷۱ - میرزا محمد حسن شیرازی ۳۰۵
- ۷۲ - سید محمد حسن مجتهد موسوی ۳۰۶
- ۷۳ - میرزا محمد حسن نوری ۳۰۶
- ۷۴ - شیخ آغا محمد حسین اردستانی ۳۰۷
- ۷۵ - میر سید محمد حسین مدرس ۳۰۸
- ۷۶ - سید محمد حسین مستجاب الدعوه ۳۰۸
- ۷۷ - میرزا محمد حسین میردامادی ۳۰۸
- ۷۸ - حاج میرزا محمد رضا کلباسی ۳۰۹

- ۷۹ - سید محمد رضا موسوی تهرانی شیرازی ۳۰۹
- ۸۰ - میرزا محمد رفیع سدهی میردامادی ۳۰۹
- ۸۱ - سید محمد شفیع جزایری شوشتری ۳۰۹
- ۸۲ - ملا محمد شفیع خویی اصفهانی ۳۱۰
- ۸۳ - میر سید محمد صادق خوانساری چهارسویی ۳۱۰
- ۸۴ - شیخ محمد صالح تنکابنی ۳۱۱
- ۸۵ - شیخ محمد طاهر دزفولی ۳۱۱
- ۸۶ - میرزا محمد علی موسوی شمس آبادی ۳۱۲
- ۸۷ - حاج سید محمد قصیر خراسانی ۳۱۲
- ۸۸ - آغا محمد کاظم کاشانی اصفهانی ۳۱۳
- ۸۹ - میرزا محمد کریم طباطبایی زواره‌ای ۳۱۳
- ۹۰ - مولی محمد مهدی قمشاهی ۳۱۳
- ۹۱ - حاج محمد مهدی کلباسی ۳۱۳
- ۹۲ - میر سید محمد ماش چهارسویی ۳۱۴
- ۹۳ - سید محمود طباطبایی برواردی ۳۱۵
- ۹۴ - حاج شیخ مرتضی انصاری ۳۱۵
- ۹۵ - سید مرتضی حسینی ۳۱۵
- ۹۶ - حاج ملا مهدی امام جمعه شهرضایی ۳۱۶
- ۹۷ - حاج ملا هادی سبزواری ۳۱۶
- ۹۸ - حاج آقا نورالله کلباسی ۳۱۷
- ۹۹ - حاج ملا نور علی کلارستانی ۳۱۷
- فصل چهارم: کرباسی یا کلباسی ۳۱۹
- فصل پنجم: مسجد حکیم ۳۲۵
- اسناد و تصاویر ۳۲۹
- کتاب‌شناسی شرح حال علامه حاجی محمد ابراهیم کلباسی ۳۵۵
- فهرست بقیه منابع مورد استفاده در این کتاب ۳۵۹

یادداشت

عالم عابد زاهد، اصولی نامدار، مجاهد و احیاگر حوزه علمیة اصفهان، آیت الله
علامه حاجی محمدابراهیم کرباسی مشهور به حاجی کلباسی از مفاخر علمای
امامیه و مراجع بزرگ شیعه در قرن سیزدهم هجری به شمار می رود.

محمدابراهیم - فرزند عالم عابد زاهد، مرحوم حاج محمدحسین خراسانی
کاخکی (۱۱۱۵-۱۱۹۰ق) و او نیز فرزند فاضل نیکوکار مرحوم حاج
محمدقاسم - در ۱۹ ربیع الثانی سال ۱۱۸۰ قمری مطابق با ۱۱۴۵/۱۱۴۶ شمسی
دیده به جهان گشود. ده ساله بود که پدر دانشمند زاهدش - که نخستین معلّم
و مربی او نیز بود - را از دست داد. پدر که از ارادتمندان حکیم متألّه و فقیه
عارف نامی آقامحمد بیدآبادی بود، او را وصی و قیمّ امورات فرزندنش
محمدابراهیم قرار داده بود. محمدابراهیم در خانۀ عارف بیدآبادی و زیر
نظر و هدایت آن بزرگ، مراتب اخلاقی و سلوکی و درجات علمی و معرفتی
خود را طی نمود، تا اینکه با فرا رسیدن سن بلوغ به امر استاد و مربی اش
حکیم بیدآبادی، روانه حج خانه خدا شد. او که از این پس به حاجی

محمد ابراهیم مشهور شده بود، کمر همت بست و در اثر زهد و بی‌اعتنایی به دنیا، و حرص و ولعی که به آموختن علم و کسب معرفت داشت، به عالی‌ترین مراتب علم و عمل دست یافت. او محضر اساتید بزرگ حوزه‌های اصفهان، نجف، کربلا و کاشان را در دانش‌های مختلف مانند فقه، اصول، حدیث، تفسیر، کلام، حکمت و عرفان درک نمود. نام اساتید و مشایخ او عبارتند از حضرات آیات فقهای کرام و حکمای عظام:

آقامحمد بیدآبادی (۱۱۹۸)

میرزا محمدعلی مظفر اصفهانی (۱۱۹۸)

ملاحراب گیلانی (۱۲۱۷)

آقامحمدباقر معروف به وحید بهبهانی (۱۲۰۵)

سید بحر العلوم (۱۲۱۲)

شیخ جعفر کاشف الغطاء (۱۲۲۸)

میرسید علی طباطبایی حائری (۱۲۳۱)

سید محسن کاظمینی (۱۲۲۷)

آخوند ملاعلی نوری (۱۲۴۴)

ملا محمد مهدی نراقی (۱۲۰۹)

میرزای قمی (۱۲۳۱)

شیخ احمد احسائی (۱۲۴۱)

شیخ عبدالعلی بحرانی (بعد از ۱۲۲۳)

آقامحمد علی هرنندی (۱۲۱۶)

آقامحمد بن زین‌العابدین خوانساری (۱۲۰۲)

میرزا محمد خاتون‌آبادی.

بدین ترتیب حاجی توفیق درک محضر زبده‌ترین نواغ علمی زمان را پیدا کرد و خود، عصاره‌ای کامل از وجود آنها شد. او از یک سو تربیت‌شده‌ی حکیم متاله بیدآبادی - آخرین وارث و یادگار مکتب فلسفی اصفهان و بنیانگذار شیوه‌ی نو در

عرفان شیعی - و از سوی دیگر شاگرد فقیه نامی آقاباقر بهبهانی - بنیان گذار علم اصول و در تقابل با تفکر اخباری گری - بود و با بهره‌مندی از دیگر بزرگان آن عصر، وارث افکار آنها شده و با تألیف آرا و ابتکارات اساتیدش به کمک اندیشه‌های خلاق خود، کانون استفاده‌ی فضلا و علما در دارالعلم اصفهان گردید.

حاجی کلباسی در حفظ و احیای حوزه اصفهان، تلاش فراوان و زحمات زیادی کشید. او که جریان حمله‌ی افاغنه به اصفهان و تاراج میراث علمی و فرهنگی، و نابودی بسیاری از دانشمندان آن زمان را از زبان استاد و مرادش مرحوم بیدآبادی شنیده بود، پس از بازگشت از عراق، کمر همت بست و با بکارگیری تمام توان و نیرو، از همان ابتدای ورودش به اصفهان، از هرچه جز تعلیم و تألیف و تدریس بود، دست شست و تمام فکر و حواس خود را صرف اصلاح ساختار حوزه و رفیق بخشیدن به آن کرد، تا آنجا که به وجوب عینی درس و بحث و مطالعه حکیم نمود. خود به تأسیس مدرسه‌ای در جنب مسجد حکیم - که به مدرسه کلباسی شهرت یافت - برای تدریس و نیز اسکان طلاب، اقدام نمود. او اجازه نداد به هیچ بهانه‌ای - حتی سفرهای زیارتی و مانند آن - درس تعطیل شود و حتی خود نیز جز دو بار، آن هم به عذر، برای اصلاح پاره‌ای از امور از شهر خارج نشد و حتی در این چند مرتبه، سفر ضروری نیز بساط درس و بحث را گشوده و به همراهان تعلیم می‌فرمود.

بسیاری از عالمان و فقیهان نامدار نیمه دوم قرن سیزدهم هجری از شاگردان حاجی کلباسی بوده‌اند که به نام مشاهیر و معارف آنها اشاره می‌کنیم: میرسیدحسن مدرس اصفهانی، میرسیدمحمد شهشهانی، میرزا زین‌العابدین خوانساری، حاج محمدجعفر آباده‌ای، میرسیدمحمدباقر چهارسویی، میرزای شیرازی، میرسید محمدهاشم چهارسویی، سیدشرف‌الدین علی حسینی مرعشی، سیدمحمدحسن مجتهد موسوی، حاج ملاهادی سبزواری، میرسیدمحمدحسین مدرس، سیدابوالقاسم طارمی زنجانی، سیدابراهیم شریعتمداری سبزواری، حاج سیداحمد مرنندی، ملاعبدالجواد تونی خراسانی،

شیخ محسن دزفولی، میرزا محمد تنکابنی، ملا محمد تقی هروی، شیخ محمد طاهر دزفولی و سید محمود طباطبایی بروجردی.

حاجی کلباسی علاوه بر انتقال آرای اصولی اساتیدش به نسل عالمان بعدی و تربیت مجتهدان و فقیهانی بزرگ، ارتباطی صمیمی و عمیق با مردم داشت و در برقراری جماعات و وعظ و منبر و خواندن ادعیه در مواقع مختلف سال در مسجد، کوشا بود. او از احتیاط زاید الوصفی که داشت، تا آن جا که توانست، بار مسئولیت مرجعیت را نپذیرفت تا اینکه به اصرار مردم و فضلا و پافشاری فقیهان و مراجع زمان مانند میرزای قمی، رساله‌ی نخبه را منتشر نمود که نخستین رساله عملیه و توضیح المسائل به زبان فارسی به شمار می‌رود.

مضات بر این حاجی کلباسی غیر از تربیت شاگردانی لایق، و فعالیت‌های گوناگون اجتماعی و فرهنگی، از تصنیف و تحقیق و تألیف نیز غافل نبود و آثار ارزشمند در زمینه‌های فقه، اصول حدیث و رجال از خود به جای گذاشت: *اشارات الاصول* که مشهورترین اثر او در زمره‌ی کتب اولیه و مادر در باب علم اصول در دوران متأخر به شمار می‌رود.

منهاج الهدایة الی احکام الشریعة، این کتاب بعد از جلدی مشتمل بر جمیع ابواب فقه غیر از قصاص و دیات و مقداری از حدود است که تألیف آن نزدیک به بیست سال به طول انجامیده است. این کتاب دو سال پس از حیات مؤلف در سال ۱۲۶۳ق، به همت فرزند مؤلف حاج شیخ محمد جعفر چاپ سنگی شده و اکنون دو مجلد از آن تحقیق و حروف‌نگاری گردیده است.

شوارع الهدایة، شرح بر *کفایة الاحکام* ملا محمد باقر سبزواری که در آخر آن، تقریظ استادش کاشف الغطاء، نیز آمده است.

۱. حواشی و شروح مفصلی بر تعدادی از آثار حاجی، توسط عالمان پس از او نگاشته شده است که در مجموعه آثاری که توسط همایش بزرگداشت حاجی منتشر خواهد شد، به نام آنها اشاره می‌شود.

نقد الاصول

الارشاد المسترشدين، مشتمل بر عبادات و بخشی از مکاسب به فارسی.
نخبة (به فارسی) منتخبی از کتاب ارشاد است که باب عبادات (به جز حج و جهاد) را دربر می گیرد.

الایقاضات درباره تقلید میت

حرمة الغلیان فی صوم رمضان

الصحيح و الاعم

رساله سؤال و جواب (به فارسی)

مناسک حج

اجوبة المسائل

از حرکت های فرنگی حاجی کلباسی و مجاهدات او، علاوه بر تلاش در حفظ و احیای حوزه اخوان، می توان به اقدام ایشان در مبارزه با فساد و تباهی رفتارهای ناشایست برخی از سلاطین صوفیه و تذکرات لازم به فتحعلی شاه، نصیحت به حاکمان وقت در سهل گیری نسبت به مردم، و نظارت بر قیمت های اجناس و هشدار به مسئولان، اشارت کرد. در شرح احوال حاجی به ویژگی های اخلاقی و اوصاف شخصی ایشان نیز مانند احتیاط در صدور فتوا، زهد و پرهیزکاری فوق العاده، سخت گیری بر امور دینی، تعالیق به مراسم دعا و تعقیبات نماز، استجاب دعوات و کرامات دیگر، اشاره گردیده که تفصیل احوالات و دعوات و کرامات وی در اغلب تراجم و رجال متأخر ثبت و ضبط شده است. در عظمت مقام حاجی همین قدر می توان به شهرت وی با لقب «مستجاب الدعوة» در میان مردمان اشاره کرد.

آیت الله علامه محمدابراهیم کلباسی سرانجام در شب پنجشنبه ۸ جمادی الاولی ۱۲۶۱ قمری در سن ۸۱ سالگی در گذشت و بنابر وصیت او در محلی روبروی مسجد حکیم - که به مقبره خاندان او مشهور است - به خاک سپرده شد.

مرحوم حاجی از این موهبت الهی نیز برخوردار بود که از نسل او
عالمانی برجسته و فقیهان و حکیمانی فرزانه پدید آمدند که مایه فخر و
مباهات امامیه بوده‌اند. از فرزندان حاجی و احفاد و نوادگان او گرفته تا
عالمان این خاندان در دوران معاصر، آثار ارزشمند بسیاری در علوم و
معارف اسلامی به جای مانده است که امیدواریم در ادامه چاپ و انتشار
آثار حاجی، و به بهانه‌ی بزرگداشت مقام علمی وی آن آثار گرانقدر نیز
احیاء و معرفی گردد.

علی کرباسی‌زاده اصفهانی

اصفهان

فروردین‌ماه ۱۳۹۰ هجری شمسی

www.ketab.ir

